

Uusi laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä, muutoksia Kanta-palveluihin

Lain voimaantulo pvm 01.11.2021

Tarja Rätty, Sotetiedonhallinta

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Asiakas- ja potilastietojen luovutushallinnan muutokset terveydenhuollossa

Uusi Asiakastietolaki muuttaa asiakas- ja potilastietojen luovutuskäytäntöjä. Kanta- suostumustenhallinta muuttuu luovutushallinnaksi ja luovutuskieltomahdollisuudet laajenevat.

Lain mukanaan tuomat muutokset ovat niin merkityksellisiä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaiden näkökulmasta, että tulee niistä informoida jokaista kansalaista

Esityksen sisältö perustuu uuden asiakastietolain sisältöön

<https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210784>

Mikä muuttuu?

Nykyinen suostumus, joka mahdollistaa terveydenhuollon eri toimijoiden välisen tietojen luovuttamisen vaihtuu luovutusluvaksi.

Potilasasiakirjat on luovutettavissa aiemman informoinnin perusteella. Uusi Kanta info päivittyy luovutustenhallinnaksi sitä mukaan kun informointeja annetaan.

Uutta vaiheistusasetusta ei säädetä.
Siirtymäajat on säädetty uudessa Asiakastietolaissa.

Mikä myös muuttuu?

Terveystieteidenhuollossa tehty luovutuslupa, suostumukset ja -kielto eivät vaadi enää asiakkaan allekirjoitusta. Tallennus tietojärjestelmään ja sitä kautta Kannan tahdonilmaisupalveluun riittää

Aiemmin arkistoidut suostumus- ja kieltolomakkeet tulee säilyttää lain vaatiman määräajan

Asiakirjan sähköinen välitys ei enää edellytä asiakkaan nimenomaista suostumusta. Sähköinen välitys tulee kyseeseen aina silloin, kun kolmannella osapuolella on oikeus saada tieto asiakirjasta tai asiakas pyytää välitystä

Huoltaja tai laillinen edustaja voi tehdä Kanta luovutuskieltoja alaikäisen puolesta. Sote-toimija tallentaa alaikäiselle kiello-asiakirjan huoltajan puolesta. Omakannassa ei kieltoja voi asettaa.

Mikä muuttuu siirtymäajalla?

Kanta-palveluista voidaan luovuttaa asiakirjoja sosiaali- ja terveydenhuollon välillä, jos asiakas on antanut siihen suostumuksen, siirtymäaika 1/2024

Rajat ylittävän reseptin suostumus poistuu, 1/2023

Omatietovarantoon suostumus hyvinvointitietojen luovutukseen terveydenhuoltoon, siirtymäaika 1/2024.

Potilastietojen luovutus hyvinvointisovelluksille 12/23,
asiakastietojen luovutus hyvinvointisovelluksille 5/2025 ja
reseptitietojen luovutus 12/2022

Asiakas- ja potilastietoihin kohdistettavalle uusille kielloille tulee siirtymäaika

Laaja kiello: Kielto mahdollisuus helpottuu – voi kieltää yhdellä kertaa kaikkien tietojensa luovuttamisen, siirtymäaika viimeistään 1/2024

Mahdollisuus asettaa luovutuskielloja työterveyshuollon rekisterin sisältämiin potilasasiakirjoihin, siirtymäaika viimeistään 1/2024

Mahdollisuus kieltää biopankkiin tallennetuista tai lääketieteellisen tutkimuksen yhteydessä otetuista näytteistä myöhemmin kliinisesti merkittävän löydöksen perusteella tehtävät yhteydenotot, siirtymäaika viimeistään 5/2024 (Laki sosiaali- ja terveystietojen toissijaisesta käytöstä 55§ mukaisesti)

Mikä ei muutu?

Sosiaali- ja terveydenhuollon välisiin luovutuksiin tarvitaan suostumus jatkossakin

Tietojen käsittelyn perusteena on edelleenkin varmistettu asiakas- tai hoitosuhde tai muu asiallinen yhteys tai muu lakiin perustuva oikeus

Aiemmat oikeudet luovutuskieltojen asettamiseen säilyy ennallaan

Edelleenkin ei voi kieltää lakiin perustuvan tiedonsaantioikeuden perusteella viranomaisille luovuttamista

Informointi ja laaja kielto

Informointi tulee antaa jokaiselle asiakkaalle

- Tiedon luovutusten edellytys Potilastiedon arkistosta on, että kansalaista on informoitu. Jos merkintää informoinnista ei löydy tahdonilmaisupalvelusta, tiedon luovutus estetään. Asiakirjojen tallennus arkistoon ei kuitenkaan esty.

Laaja luovutuskielto

- Kielto voidaan asettaa heti lain voimaantullessa, mikäli tietojärjestelmä tukee toimintoa.
- Sosiaalihuoltoon on tulossa vastaava kieltomahdollisuus.

Uusi Kanta-informointi kattaa kaikki Kanta-palvelut. Kanta-informointi on siirtymäaikojen mukaisesti täydentyvä informointi Kanta-palveluista ja tietojen luovutuksista sisältäen myös informoinnin yhteisrekisterialueista

Toimintamallit terveydenhuoltoon

Informointi ja luovutustenhallinnan toimintamallit kuvataan Potilastiedon arkiston toimintamalleissa

Luovutustenhallinnan kokonaisuus kuvataan myös Luovutustenhallinnan Yleiskuvaus –dokumentissa (kanta.fi)

KELA kanta-palvelut järjestää Kanta toimintamallikoulutuksia terveydenhuollon ammattilaisille (kanta.fi)

Toimintamallit ja -tavat

Kanta-palvelujen käyttöä ohjataan terveydenhuollossa toimintamalleilla ja sosiaalihuollossa toimintatapojen avulla.

Kansallisesti yhtenäiset toimintamallit ja -tavat varmistavat asiakas- ja potilastietojärjestelmien sekä Kanta-palvelujen tietoturvallista käyttöä ja tietojen hyödyntäminen eri palveluissa ja toimijoiden välillä.

<https://thl.fi/fi/web/tiedonhallinta-sosiaali-ja-terveysalalla/ohjeet-ja-soveltaminen/toimintamallit-ja-tavat>

Mitä muuta Asiakastietolaki tuo tullessaan

Käyttöoikeus asetus (ollut lausuntokierroksella -21 keväällä)

- Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säädetään tarkemmin siitä, mitä tietoja ammattihenkilöt ja muut asiakastietoja käsittelevät henkilöt työtehtävänsä ja annettavan palvelun perusteella saavat käyttää.

Käyttö- ja luovutuslokitiedot määritellään tarkemmalle tasolle – kansallinen yhtenäinen tietosisältö myös paikallisille käyttölokeille.

- Lokivalvonnalla varmistetaan, että rekisteröity tai muu lokivalvontaa suorittava henkilö voi jälkikäteen tarkastaa, kuka on katsonut hänen tietojaan ja puuttua mahdollisiin väärinkäyttöihin.

Asiakastietolaki valmisteltiin rauenneen HE 300/2018 pohjalta, joka käsiteltiin perustus-lakivaliokunnassa alkuvuodesta 2019.

Lain sisältämät muutokset luovat edellytykset valtakunnallisten tietojärjestelmä-palvelujen käyttöönotolle Sosiaali-huollossa.

Laki sisältää sosiaali- ja terveydenhuollon kannalta tarpeelliset tiedonhallintaa koskevat säännökset.

<https://stm.fi/hanke?tunnus=STM066:00/2019>

Asiakastietolaki tuo mukaan myös Sosiaalihuollon asiakaskirjat

Liittymisvelvoite julkisille tai julkisten lukuun toimiville
Sosiaalihuollon palveluntuottajille 1.9.2024 ja yksityisille
1.1.2026.

Luovuttaminen toimialan sisällä 1.1.2023.

Luovutusten edellytyksenä on informointi, luovutuslupa,
teknisesti varmistettu asiakassuhteen olemassaolo asiakkaan ja
luovutuspyynnön esittäjän välillä sekä se, että asiakas ei ole
kieltänyt tietojensa luovuttamista.

Tallennettavat tietosisällöt on vaiheistettu – alkuun ns.
peruspalvelut. Lisäksi THL määräys velvoittaa tallentamaan
tiedon rakenteisessa muodossa.

Kerro ainakin tämä kaverille, joka ei ollut tänään kuulolla

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä:

Asiakas- ja potilastietojen luovutus toimialan sisällä edellyttää informoinnin lisäksi asiakkaan luovutuslupaa, hoito- tai asiakassuhteen todentamista sekä asiakkaan mahdollisesti asettamien luovutuskieltojen huomioimista.

Luovutuskielto mahdollisuudet laajenevat.

Kukin ammattihenkilö saa käsitellä käyttöoikeuksiensa puitteissa vain välttämättömiä tietoja. Tietojen käsittelystä kertyy paikallisesti tarkkaa käyttölokitietoa.

Sosiaalihuolto tulee tallentamaan asiakirjat Kantaan alkaen 1.1.2024. Kanta-palveluista voidaan luovuttaa asiakirjoja sosiaali- ja terveydenhuollon välillä, jos asiakas on antanut siihen suostumuksen.

MUISTITAULU

Suostumus
terveydenhuollon
välisissä luovutuksissa
muuttuu
Luovutusluvaksi

Asiakastietolain
kylkeen tulee
Käyttöoikeusasetus

Jatkossa voi
yksityisessä th:ssa
kohdistaa kiellon
työterveyshuollon
rekisteriin

Suostumus säilyy Sosiaali- ja
terveydenhuollon välisissä
luovutuksissa.

Jatkossa Kanta-palveluista
voidaan luovuttaa asiakirjoja
sosiaali- ja terveydenhuollon
välillä, jos asiakas on antanut
siihen suostumuksen.

Jatkossa rajat
ylittävän reseptin
toimittaminen ei
vaadi suostumusta

Laki mahdollistaa
kaiken potilastietonsa
luovuttamisen
kieltämisen kerralla

Kysely- ja välityspalvelun
kautta voidaan välittää
asiakirjoja lakiin
perustuvan oikeuden ja
asiakkaan pyynnön
perusteella

Sosiaalihuollon
asiakirjat tulevat
osaksi Kanta-
palveluita

Käyttölöki ja
luovutuslokitiedot tullaan
tallentamaan kansallisella
tietosisällöllä

Luovutuslupaa,
suostumuksia ja
kieltolomakkeita ei tarvitse
allekirjoittaa, pyydetessä
tulee antaa asiakkaalle pdf
-tuloste

Omatietovarantoa ja
hyvinvointisovellusten
tietoa hyödynnetään
jatkossa potilastiedoissa

**Kansalaista
tulee
informoida
muutoksista**

sotetiedonhallinta@thl.fi